

Zaštita djece

Djeca imaju pravo na zaštitu od svih oblika povreda, bilo namjernih ili nenamjernih i na odrastanje u okruženju koje podržava njihov razvoj i dobrobit.

Zaštita djece može obuhvatati zakone, procedure, standarde, službe i prakse kojima se sprječava i reaguje na povrede djece. Na polju dječje zaštite, UNICEF u Bosni i Hercegovini se fokusira na podržavanje boljih rješenja za djecu bez roditeljskog staranja, zaštitu djece od svih oblika nasilja, bolje poštovanje prava djece u pravosudnom sistemu i prevenciju mljetničkog prijestupništva

Strateške i programske aktivnosti UNICEF-a u Bosni i Hercegovini podržavaju UNICEF-ovu globalnu Strategiju za zaštitu djece. UNICEF u Bosni i Hercegovini saraduje sa vladinim i nevladinim partnerima na održivim rješenjima koja će najbolji interes djeteta zadržati u centru svih odluka, podržavajući pravo djece na razvoj, zaštitu, učešće i inkluziju.

U 2013. godini je oko **7%** djece smještene u institucijama bilo mlađe od tri godine

U 2013. godini, **68%** djece i mladih u institucijama je imalo neku vrstu smetnje u razvoju

U 2013. godini, **43%** ispitanika u UNICEF-ovoj javnoj anketi je izjavilo da postoje neke situacije u kojima je potrebno istući dijete

Pravo djeteta na život u porodičnom okruženju

Svakom djetetu je potrebna porodica. Pravo na rast u porodičnom okruženju sadržano je u Konvenciji o pravima djeteta. Naučna istraživanja pokazuju da su djeca smještena u institucije u ranom djetinjstvu pod rizikom od kašnjenja u psihološkom, emotivnom i fizičkom razvoju.

Međunarodni standardi zahtijevaju da se djeca koja ne mogu živjeti sa svojim biološkim roditeljima zbrinjavaju u alternativnom porodičnom okruženju kroz usvajanje ili hraniteljstvo, a da se institucionalizacija koristi samo kao krajnje sredstvo. Takođe, djeca sa poteškoćama u razvoju imaju pravo da budu zaštićena, da dobiju odgovarajuće usluge u okviru svoje zajednice i da budu u potpunosti uključena u društveni život.

Činjenice i brojke

2013

678

djece je živjelo u institucijama za djecu bez roditeljskog staranja

1927

djece i mladih je živjelo u institucijama za djecu sa smetnjama u razvoju

587

djece je živjelo u hraniteljskim porodicama

50

djece je usvojeno, što predstavlja pad u korištenju hraniteljstva i usvojenja od 2011. godine

UNICEF-ova anketa provedena u 2013. godini u BiH pokazala je nizak nivo osviještenosti o različitim oblicima zaštite djece bez roditeljskog staranja, uključujući usvajanje i hraniteljstvo: tri četvrtine ispitanika ne znaju ništa ili znaju veoma malo o sistemu hraniteljstva.

Ključni izazovi

- ↳ Nedostatak službi koje nude podršku porodicama pod rizikom od razdvajanja i nedostatak mjera za jačanje porodice.
- ↳ Porodice koje imaju djecu sa poteškoćama često se razdvajaju zbog malo ili nimalo sistemske podrške za odgajanje djeteta kod kuće.
- ↳ Previše restriktivni zakonodavni okviri i procedure za usvajanje i korištenje hraniteljstva.
- ↳ Ograničeni kapaciteti relevantnih ministarstava i institucija za promociju hraniteljstva i usvajanja. To vodi ka nedostatku interesa za hraniteljstvo i usvajanje djece, praćeno finansijskom i društvenom podrškom hraniteljskim porodicama.

Djelovanje UNICEF-a

- ↳ Deinstitutionalizacija ostaje prioritet: saradnja sa relevantnim vladinim i nevladinim partnerima s ciljem transformacije postojećih institucija u službe za djecu i porodice pod rizikom od razdvajanja sa fokusom na djecu sa smetnjama u razvoju.
- ↳ Jačanje alternativne brige za djecu odvojenu od porodica naročito za sistem hraniteljstva.
- ↳ Jačanje sistema prevencija razdvajanja porodica, pogotovo sa djecom sa poteškoćama.

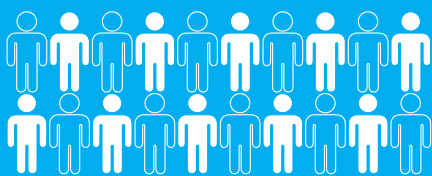
Pravo djeteta da ne bude izloženo nasilju

Djeca imaju pravo da žive u okruženju bez nasilja. Nasilje nad djecom uključuje fizičko i mentalno zlostavljanje i povrijeđivanje, zanemarivanje ili nemarno postupanje, eksploataciju i seksualno zlostavljanje. Konvencija o pravima djeteta zahtijeva zakonodavno, administrativno, društveno i obrazovno djelovanje za zaštitu djece od svih oblika nasilja i zlostavljanja. UNICEF-ovi globalni izvještaji navode da je nasilje nad djecom epidemija, iako uglavnom nevidljiva. U prosjeku, oko 6 od 10 djece u svijetu (skoro 1 milijarda) u dobi između 2 i 14 godina je redovno podvrgnuto fizičkom kažnjavanju od strane osoba koje vode brigu o njima. Nasilje nad djecom se može spriječiti, a zaustavljanje nasilja je zajednička odgovornost.

U Bosni i Hercegovini, nasilje nad djecom i zlostavljanje djece je široko rasprostranjeno i velikim dijelom se ne prijavljuje zbog kulturoloških i društvenih normi. Štaviše, nasilno kažnjavanje djece se u mnogim slučajevima smatra prihvatljivom metodom odgoja djeteta. Mnogi roditelji, a i šira javnost, vjeruju da su nasilne disciplinske mjere neophodan dio odgoja djeteta.

Činjenice i brojke

U 2012. godini, svako drugo dijete u dobi od 2 do 14 godina u BiH je bilo podvrgnuto nasilnim disciplinskim metodama (uključujući i psihološku agresiju) od strane njihovih roditelja ili drugih odraslih članova domaćinstva, dok je 40% bilo podvrgnuto fizičkom kažnjavanju.

Epidemiološka studija o zlostavljanju i zanemarivanju djece iz 2012. godine u Bosni i Hercegovini je otkrila sljedeće:

18.7%

ispitane djece je prijavilo da je u toku svog života doživjelo seksualno nasilje

68%

djece je u toku svog života doživjelo fizičko nasilje

Prema službama za socijalnu zaštitu, u 2013. godini je identifikovano 2.870 djece koja su bila zanemarena ili zlostavljana od strane jednog ili oba roditelja

Ključni izazovi

- ↳ Nedostatak pouzdanih mehanizama za prikupljanje podataka znači da nije poznat puni obim nasilja nad djecom.
- ↳ Autoritativne i tradicionalne društvene norme doprinose visokom nivou tolerancije za nasilje nad djecom i sprječavaju djecu, osobe koje brinu o njima i širu zajednicu u prijavljivanju i zaustavljanju nasilja nad djecom.
- ↳ Nedostatak učinkovitog sistema odgovora na nasilje u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Djelovanje UNICEF-a

- ↳ Unaprijediti kapacitete za prikupljanje podataka o djeci žrtvama nasilja.
- ↳ Podržati jačanje sveobuhvatnih i učinkovitih mehanizama za prevenciju prepoznavanje i odgovor na slučajeve nasilja.
- ↳ Podržati poboljšanja u zakonodavstvu i procedurama za zaštitu djece i njihovo učinkovito provođenje.
- ↳ Podići svijest javnosti o potrebi da se spriječi nasilje nad djecom i promovirati pozitivne odgojne vještine.

PRAVDA ZA DJECU

Pravda za djecu je holistički koncept kojim se nastoji unaprijediti poštivanje međunarodnih standarda za svu djecu koja dolaze u kontakt sa pravosudnim sistemom, bilo kao asumnjičeni prijestupnici, žrtve/svjedoci ili u vezi sa starateljstvom i zaštitom.

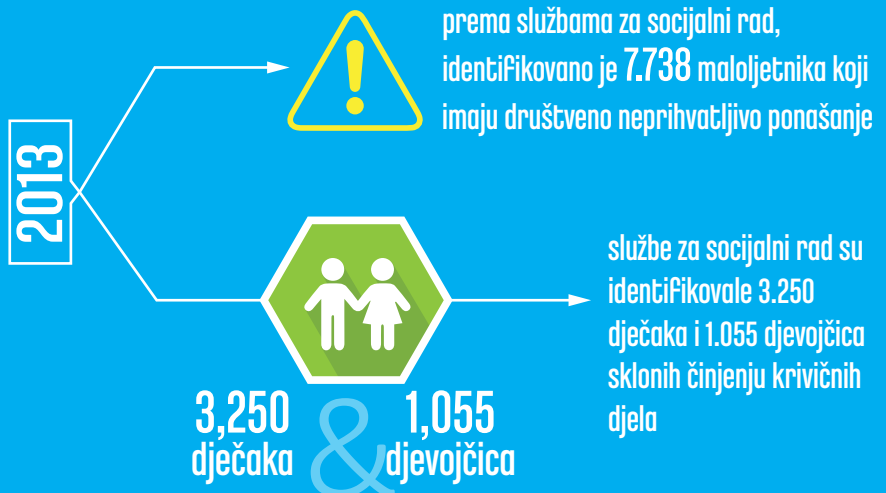
U Bosni i Hercegovini, novousvojeno sveobuhvatno zakonodavstvo – zakoni o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu predviđaju specijalizovan sistem koji karakteriše obučeno osoblje, preusmjerenje od krivičnog postupka, dostupnost širokog spektra alternativnih mjera i sprječavanje ponovne traumatizacije djeteta koje je žrtva/svjedok.

Nedavno UNICEF-ovo istraživanje pokazuje da, uprkos poboljšanjima u zakonskom okviru, pravičan pristup djece pravdi u Bosni i Hercegovini onemogućavaju društvene i kulturološke norme kao i niz praktičnih i pravnih prepreka. Još uvijek nedostaju mehanizmi i resursi koji bi osigurali da se u svim pravosudnim postupcima vodi računa o potrebama djece i podržava njihov razvoj.

Činjenice i brojke

- U prosjeku, maloljetnici čine 6,6 do 7,6% prijestupnika koje evidentira policija.
- Prema UNICEF-ovom istraživanju, broj parničnih postupaka koji se tiču prava djece je u stalnom porastu od 2011. godine.
- Prema UNICEF-ovoj anketi iz 2014. godine, samo 44% ispitanika vjeruje da je reintegracija maloljetnih prijestupnika moguća, a samo 23% ispitanika je spremno da dozvoli svojoj djeci da se druže sa djecom koja su bila u konfliktu sa zakonom.

Ključni izazovi

- Iako pravni okvir to omogućava, preusmjerenje i alternativne mjere se rijetko koriste. Neke od prepreka uključuju nedostatak koordinacije među sektorima i institucijama, nejasne ili obimne procedure za primjenu nekih od mjera i nedostatak finansijskih sredstava i struktura za provođenje mjera kao što su lično izvinjenje, posredovanje, službe za rehabilitaciju, programi pojedinačnog i grupnog savjetovanja i volonterski rad.
- Društvene norme su i dalje na strani kaznenog pristupa umjesto pristupa restorativne pravde.
- Po pitanju djece žrtava/svjedoka u krivičnom postupku, nedostaju objekti i stručno osoblje koji bi omogućili policijskom, pravosudnom i sektoru socijalne zaštite da u potpunosti zaštite prava onih najranjivijih.
- Pojam najboljeg interesa djeteta se ne primjenjuje sistematski u svim odlukama koje se odnose na djecu, a pravo djeteta da učestvuje u odlukama koje se odnose na njegovo starateljstvo i zaštitu se nejednako provodi.

Djelovanje UNICEF-a

- Pružiti podršku zakonodavnim refomama i reformi politika koje se odnose na pravdu za djecu, uključujući bolje prikupljanje podataka i donošenje politika na osnovu dokaza.
- Podržati održive i dugoročne programe za izgradnju kapaciteta za ključne aktere pravde za djecu: sudije, tužioce, policiju, socijalne radnike i pružaoce usluga zaštite svjedoka.
- Promovirati korištenje objekata i procedura prilagođenih djeci u okviru sigurnosnog, pravosudnog i sektora socijalne zaštite.
- Promovirati razvoj i korištenje alternativnih mjera i restorativnoj pravdi za maloljetne prijestupnike.
- Podržati programe rane identifikacije i prevencije za djecu pod rizikom.

Ukupni planirani budžet za dvogodišnji period:

3,528
miliona američkih dolara